

Alegat. 6.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o zarządzie funduszu propinacyjnego.

Wysoki Sejmie !

W sprawozdaniu z czynności Wydziału krajowego, przedłożonem w roku zeszłym za czas od 1. Maja 1877. do 31. Maja 1878. podaliśmy do wiadomości Wysokiej Izby iż N. Pan raczył Najwyższem postanowieniem z dnia 8. Grudnia 1877. udzielić sankcyi projektowi ustawy uchwalonej przez W. Sejm względem uchylenia §. 44. ustawy z d. 30. Grudnia 1875. o zniesieniu prawa propinacyi; — że na tej podstawie Wydział krajowy zamianował swych delegatów do Komisji krajowej dla oznaczenia czystego dochodu z prawa propinacyi — i zaproponował członka Komisji, jako zastępcę uprawnionych, na którą to propozycyę zgodziło się c. k. Prezydium Namiestnictwa; — a narzeczcie iż ułożył instrukcyę dla zarządu funduszu propinacyjnego.

Ustawa o zniesieniu prawa propinacyi weszła w życie 1. Kwietnia 1878; czynności jednak połączone z tą sprawą rozpoczęły się jeszcze przed terminem powyższym — a obecnie zdajemy z nich sprawę szczegółowo:

Wymiary należitości opłat od szynkarzy zaczęły nadchodzić ze wszystkich prawie c. k. Starostw z początkiem Marca 1878., do założenia więc ksiąg likwidacyjnych (t. j. rachunków osobowych) dla szynkarzy, przeznaczyliśmy z początkiem Marca jednego asystenta rachunkowego (przyznawszy mu prowizorycznie pobory adjunkta) i jednego dyurnistę z płacą równającą się poborom asystenta. Gdy jednak wymiary należitości dla szynkarzy w nadzwyczaj mnogiej ilości równocześnie ze wszystkich powiatów nadchodzić zaczęły, a obowiązek opłaty tychże już z dniem 1. Kwietnia 1878. się rozpoczynał, przeto dla szybszego założenia tych ksiąg i umożliwienia, aby w Kwietniu 1878. wpływające opłaty zaraz kontowane być mogły — dodaliśmy do tej czynności w drugiej połowie Marca 1878. dwóch dyurnistów z dzienną płacą po 1 zł. w. a., a nadto musieliśmy użyć do tego chwilowo kilkunastu pracowników Oddziału rachunkowego, tudzież przydzielić do pomocy na czas dłuższy jednego adjunkta tegoż oddziału.

W dalszym ciągu okazał się nadzwyczajny nawał pracy w dziale propinacyjnym, a to z powodu, że zanim zdołano pootwierać rachunki dla wszystkich do opłaty obowiązanych szynkarzy — już zaczęły nadchodzić bardzo liczne sprostowania nazwisk, zmiany w osobach, zrzeczenia się wyszynku i t. p., dalej założono księgi główne dla tego funduszu, księgi obligacyj, księgi grzywien i konfiskat wedle powiatów, księgi osobowe dla funduszków miejskich, szkontra, pamiętniki i inne podręczniki.

Cenzura dzienników c. k. Kas rządowych nastreczyła wiele trudności z powodu licznych omyłek — w skutek czego wynikły mnogie korespondencye.

Dalszym powodem przysporzenia czynności były przeniesienia szynkarzy z jednego powiatu do drugiego w skutek zmian terytoryalnych zarządzonych z dniem 1. Sierpnia 1878. w 58 powiatach, i liczne korespondencye wynikłe z powodu niejednostajnej interpretacyi ustawy propinacyjnej przez c. k. Starostwa, — w skutek czego po koniec Grudnia 1878. otrzymał Oddział rachunkowy (według prowadzonego tamże protokołu) 14.940 aktów do załatwienia, nie licząc w to wideatów udzielonych do zapisania do ksiąg.

Dla zapobieżenia więc z jednej strony licznym wyniknąć mogącym zaległościom, z drugiej zaś, chcąc doprowadzić referat i książki funduszu propinacyjnego do należytego a koniecznego porządku — przydzielano po kilkakrotnie urzędników rachunkowych zatrudnionych przy innych działach do pomocy bióra propinacyjnego, a w końcu przyjęto na dniu 1. Listopada 1878. dalszych dwóch dyurnistów, a to jednego z płacą dzienną 1 zł. 20 ct. drugiego zaś z płacą dzienną 1 zł.

W skutek uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 4. Października 1878. L. 425/S., którą utworzono jedną posadę adjunkta Oddziału rachunkowego dla bióra propinacyjnego, nadano z dniem 18. Grudnia 1878. tę posadę dotychczas tamże zatrudnionemu asystentowi Oddziału rachunkowego; dyurnistę zaś pobierającego wynagrodzenie równające się poborom asystenta, mianowano asystentem rachunkowym, lecz przeniesiono tegoż pobory na fundusz krajowy, pozostawiając go przy dotychczasowej czynności w biurze propinacyjnym.

Do pomocniczych czynności przy zamknięciu rachunków za rok 1878. i przenoszeniu należytości od szynkarzy i grzywien na rok 1879, tudzież przypisywaniu takowych, która to czynność jest większą aniżeli pierwotne założenie ksiąg likwidacyjnych, (oprócz bowiem należytości bieżących przenoszone być muszą zaległości) dalej dla dokonania zamknięcia z wszelkim pospiechem i umożliwienia, aby tak akta nadechodzące w Styczniu 1879. i w dalszych miesiącach bez przeszkody załatwiane, jakoteż dzienniki styczniowe bez zwłoki wykontowane być mogły — a ostatecznie dla sporządzenia imiennych wykazów zaległości, przyjęto z początkiem Stycznia 1879., na czas dwumiesięczny 6 dyurnistów z płacą dzienną po 1 zł., co rokrocznie powtarzać się będzie, gdyż czynności te nie tylko zmniejszać się nie mogą, lecz przeciwnie, corocznie ze wzrostem funduszu, i z powiększeniem się ilości posiadanych obligacyj wzrastać będą.

Na mocy §. 42. ustawy propinacyjnej wydaną instrukcyę dla zarządu funduszu propinacyjnego przesłano pod dniem 26. Lutego 1878. do LW. 416 Prezydyum c. k. Namiestnictwa z prośbą o pouczenie c. k. Urzędów podatkowych, by się ściśle do niej zastosowały. Instrukcyę powyższą zakomunikowano także c. k. krajowej Dyrekcyi Skarbu i Komisji krajowej dla oznaczenia czystego dochodu z prawa propinacyi przy c. k. Namiestnictwie we Lwowie, a w końcu udzielono takową wszystkim 74 c. k. Starostwom powiatowym i 74 c. k. Urzędom podatkowym.

Pod dniem 7. Marca 1878. do L. 8722. wydała c. k. krajowa Dyrekcyja Skarbu we Lwowie pouczenie do wszystkich c. k. Urzędów podatkowych o sposobie zarachowywania obrotu pieniężnego funduszu propinacyjnego.

W zaszłym wypadku mylnego wymiaru od czasowego szynku, wezwaliśmy pod dniem 19. Listopada 1878. do LW. 51278. odnośnie c. k. Starostwo, by wymiar dotyczący w ten sposób sprostowało, iż należytość od dnia otwarcia po koniec tego półrocza, w którym wyszynk rozpoczęto, wymierzona być ma.

W celu ochrony funduszu od strat z powodu niewypłacalności wielu szynkarzy, udaliśmy się pod dniem 28. Stycznia 1879. do LW. 3576. do c. k. Namiestnictwa z przedstawieniem o potrzebie zarządzenia, by c. k. Starostwa przypomniły właścicielom, względnie dzierżawcom propinacyi polecenie c. k. Namiestnictwa z dnia 6. Lutego 1877. L. 4345 Dz. ust. i rozp. kraj. Nr. 20. z r. 1877., którem ponowiono rozporządzenie obowiązujące tychże do donoszenia c. k. Starostwom o zmianach w osobach ustanowionych szynkarzy; tudzież o polecenie c. k. Starostwom, by w myśl okólnika Prezydyum c. k. Namiestnictwa z dnia 10. Stycznia 1877. L. 250/pr. zarządziły ścisłą kontrolę, czy wszyscy obowiązani do opłaty według §. 20 ustawy z dnia 30. Grudnia 1875, Dz. ust. i rozp. kraj Nr. 55. z roku 1877. są już opodatkowani.

Paragraf 39. i 40. ustawy propinacyjnej wskazuje, iż dla miast posiadających wyłączne lub wspólne prawo propinacyi, fundusze osobno administrowane być winny.

Gdy jednak nie wszystkie wykazy nadsyłane przez c. k. Starostwa, dawały dostateczny pogląd, które miasta w Galicyi posiadają to prawo specjalnie lub wspólnie z trzeciami osobami, przeto udaliśmy się pod dniem 22. Maja 1878. do LW. 29902. do wszystkich c. k. Starostw powiatowych z wezwaniem, o podanie miast posiadających to prawo i nadesłanie oddzielnych wykazów szynkarzy, którzy opłaty na rachunek tych miast wnoszą mają.

Dla usunięcia wszelkich wątpliwości, które z wykazanych miast są miastami, a które tylko miasteczkami, które z nich dalej posiadają rzeczywiście prawo propinacyi, udaliśmy się pod dniem 21. Września 1878. do LW. 30.659 do c. k. Prezydyum Namiestnictwa z prośbą, aby takowe w porozumieniu z Komisją krajową dla oznaczenia czystego dochodu z prawa propinacyi, sprawdziło autentyczność co do kwestyi wyłącznego lub wspólnego posiadania prawa propinacyi, tudzież udzieliło nam wykaz tych miejscowości, które są miastami.

Wprawdzie otrzymaliśmy już odpowiedź od c. k. Prezydyum Namiestnictwa, lecz sprawa wyłączenia funduszy miejskich, złączonych w niektórych powiatach z funduszem ogólnym, nie jest jeszcze ostatecznie załatwioną.

Tymczasowe zamknięcie rachunku funduszu propinacyjnego za rok 1878, sporządzone po koniec Grudnia 1878. (które w swoim czasie przedłożymy W. Sejmowi wraz z zamknięciem rachunku wszystkich innych funduszy za r. 1878) wykazuje następujące wyniki:

A. D o c h o d y.

1) Opłaty od szynkarzy (na fundusz ogólny i fundusze miejskie wspólnie)	167.548	zł.	51 $\frac{1}{2}$	ct.
2) Jednorazowe opłaty od zakładania gorzelń, browarów i miodosytni	200	„	—	„
3) Grzywny za przestępstwa w sprawach propinacyjnych	929	„	60	„
4) Gotówka ze sprzedaży skonfiskowanych przedmiotów	128	„	02	„
5) Odsetki zwłoki	2.466	„	86	„
6) Odsetki od zakupionych listów zastawnych	1.033	„	77	„
Suma dochodów	172.306	zł.	76 $\frac{1}{2}$	ct.

B. W y d a t k i.

1) Płace urzędników i dyurnistów Oddziału rachunkowego Wydziału krajowego	2.542 zł. 60 ct.
2) Druki, księgi, oprawa tychże i inne administracyjne wydatki	1.040 „ 51 „
Suma wydatków .	3.583 zł. 11 ct.

Nadwyżki dochodów okazujące się co miesiąca, użyte zostały na zakupno 5⁰/₀ listów zastawnych galicyjskiego Towarzystwa kredytowego ziemskiego we Lwowie, w imiennej wartości . . . 175.200 zł.

a gdy wydano na takowe gotówką 150.634 „ 35 ct.

okazuje się przeto przeciętny kurs po 85 zł. 97¹/₂ ct. w. a. za sto.
Pozostały z końcem Grudnia 1878. zapas w gotówce . 18.089 zł. 30¹/₂ ct.

powstał ztąd, iż obrachunek z c. k. Kasami rządowymi za miesiąc Grudzień 1878. odebraliśmy wraz z nadwyżką dochodów dopiero w roku 1879.

Zaległości czynne wynosiły z końcem Grudnia 1878. .	117.080 „ 55 ct.
„ bierne	10 „ 30 „
zatem nadwyżka należitości czynnych .	117.070 zł. 25 ct.

W sprawie zaległych opłat od szynkarzy wynoszących kwotę 99.659 zł. 70 ct. udaliśmy się pod dniem 7. Lutego 1879. do LW. 5.489. do Prezydium c. k. Namiestnictwa z prośbą, o zalecenie c. k. Starostwom, by na przyszłość wzmaganie się podobnych zaległości stanowczo zapobiegły, a narosłe zaległości, których wykaz według powiatów zestawiony dołączyliśmy, energicznie egzekwowały; — równocześnie przesłaliśmy wszystkim c. k. Starostwom imienne wykazy zaległych opłat od szynkarzy po koniec Grudnia 1878. z wezwaniem o spieszne ściągnięcie takowych w drodze przymusowej. Nadto przesłaliśmy pod dniem 4. Lutego 1879. do LW. 51.551/78. c. k. Namiestnictwu zestawienie rachunku grzywien za czas od 1. Kwietnia 1878. do końca Grudnia 1878. wykazujące, iż z nałożonych grzywien odpisano w ciągu roku 1878. 5.806 zł. 42 ct. a zaległość takowych wynosi z końcem roku 1878. 17.311 „ 21 „ zwracając przytem uwagę, że jedno ze źródeł dochodów funduszu propinacyjnego staje się niemal illuzorycznem, a odpisywanie grzywien i zmienianie takowych na karę aresztu, tudzież łatwe uznawanie nieściągalności grzywien, przynosi znaczną szkodę funduszowi propinacyjnemu. Prosililiśmy przeto c. k. Namiestnictwo o wydanie poleceń do c. k. Starostw, by na przyszłość energiczniej ściągaly nałożone grzywiny, a zarazem z większą ścisłością postępowały w wypadkach zamiany grzywiny na karę aresztu.

Nakoniec podajemy do wiadomości Wysokiej Izby, iż preliminarza funduszu propinacyjnego na rok 1880. nie przedkładamy, gdyż nie mamy jeszcze pewnych podstaw do obliczenia nawet w przybliżeniu spodziewanego dochodu rocznego.

I tak niema podstawy do obliczenia dochodu z opłat od szynkarzy, gdyż pobór tychże trwa dopiero przez 3 kwartały, a stan szynkarzy ciągle się zmienia, — znaczna bowiem ilość zaprzestaje szynkować, a częściowo rozpoczynają inni; — dłuższy więc okres może dopiero stanowić podstawę (zawsze tylko przybliżoną) do obliczenia dochodu.

Nadto, jak już wyżej wyłuszczone, fundusze miejskie nie są jeszcze wyłączone.

Z dniem 1. Stycznia 1879. (na podstawie zawiadomień c. k. Starostw, wniesionych do Wydziału krajowego po dzień 31. Grudnia 1878, stan szynkarzy był następujący :

8.743	szynkarzy	zwyczajnych	po 10	zł. rocznie	87.430	zł.
10.705	"	"	" 15	" "	160.575	"
3.410	"	"	" 20	" "	68.200	"
46	"	koncesyonowanych	" 60	" "	2.760	"
242	"	"	" 80	" "	19.360	"
140	"	"	" 100	" "	14.000	"
razem 23.286	szynkarzy			z opłatą roczną				razem .	352.325 zł.

Podobnież nie mamy jeszcze podstawy do obliczenia dochodu od zakładania gorzeln, browarów i miodosytni, tudzież dochodu z grzywien i konfiskat za przestępstwa w sprawach propinacyjnych — z odsetków zwłoki od opłat na terminie nie uiszczonych i dochodu z odsetków od zakupionych efektów.

Co do wydatków — możnaby takowe obliczyć tylko co do potrzeb w Wydziale krajowym, lecz nie wiadomo dotąd, jakie koszta się okażą w Komisji krajowej, jakoteż i w Komisjach lokalnych.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 2. Maja 1879.

Marszałek krajowy :
Ludwik hr. Wodzicki, w. r.

Sprawozdawca :
Dr. Józef Wereszczyński, w. r.
Członek Wydziału krajowego.

